

AMERYKA ŁACIŃSKA I KARAIBY

Stosunki Unii Europejskiej z Ameryką Łacińską i Karaibami mają charakter wielopłaszczyznowy i utrzymywane są na różnych szczeblach. Opierając się na Nowym programie na rzecz stosunków między UE a Ameryką Łacińską i Karaibami, UE dąży do wzmocnienia i modernizacji partnerstwa strategicznego tych dwóch regionów. Unia współpracuje z całym regionem podczas szczytów z udziałem szefów państw i rządów i poprzez dyplomację parlamentarną. Zawarła umowy i prowadzi dialog polityczny z Karaibami, Ameryką Środkową, Wspólnotą Andyjską, Mercosurem i poszczególnymi państwami regionu.

PODSTAWA PRAWNA

- Tytuł V (działania zewnętrzne UE) Traktatu o Unii Europejskiej;
- Tytuły I–III i V (wspólna polityka handlowa; współpraca na rzecz rozwoju i pomoc humanitarna; umowy międzynarodowe) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

STOSUNKI MIĘDZYREGIONALNE

Unia Europejska oraz Ameryka Łacińska i Karaiby są naturalnymi partnerami, których łączą głębokie więzy polityczne, gospodarcze i kulturowe. Unia zawarła wiele umów z krajami regionu (z 27 z 33 państw). Powiązania gospodarcze również są silne – UE jest największym inwestorem w regionie, trzecim co do wielkości partnerem handlowym i największym ofiarodawcą w ramach współpracy na rzecz rozwoju.

7 czerwca 2023 r. wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Komisja przyjęli [wspólny komunikat](#) pt. „Nowy program na rzecz stosunków między UE a Ameryką Łacińską i Karaibami”, aby zacieśnić stosunki z Ameryką Łacińską i Karaibami oraz odnowić partnerstwo z tym regionem. W dokumencie wskazano sześć priorytetowych kwestii: odnowione partnerstwo polityczne; umocnienie wspólnego programu handlowego; strategia Global Gateway i wspieranie partnerstw na rzecz sprawiedliwej, zielonej i cyfrowej transformacji oraz eliminowanie nierówności; partnerska współpraca na rzecz wymiaru sprawiedliwości, bezpieczeństwa obywateli i zwalczania międzynarodowej przestępczości zorganizowanej; współpraca na rzecz propagowania pokoju i bezpieczeństwa, demokracji, praworządności, praw człowieka i pomocy humanitarnej; tworzenie dynamicznego partnerstwa międzyludzkiego.

W komunikacie uznano dyplomację parlamentarną za zasadniczy element stosunków między obydwoma regionami. Wspomniano w szczególności o roli Europejsko-Latynoamerykańskiego Zgromadzenia Parlamentarnego (EuroLat).

A. Szczyty

Pierwszy szczyt UE–Ameryka Łacińska i Karaiby odbył się w Rio de Janeiro w czerwcu 1999 r. Zapoczątkował on partnerstwo strategiczne obydwu regionów. Szósty i ostatni szczyt UE–Ameryka Łacińska i Karaiby odbył się w Madrycie w 2010 r. Utworzono podczas niego Fundację UE–Ameryka Łacińska i Karaiby, która ma wzmacniać i propagować partnerstwo strategiczne między tymi dwoma regionami.

W 2010 r. powstała Wspólnota Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów (CELAC), która jest blokiem regionalnym 33 państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Szczyty regionalne między UE a CELAC są obecnie głównym forum dialogu i współpracy, która ma umożliwić wspólne stawienie czoła globalnym wyzwaniom. Trzeci szczyt szefów państw lub rządów UE–CELAC odbył się w Brukseli 17–18 lipca 2023 r., osiem lat po poprzednim szczycie. Przywódcy UE i CELAC zobowiązali się, że odnowią i zinstytucjonalizują swoje długotrwałe partnerstwo. Szczyt odbył się pod hasłem „Odnowienie partnerstwa między obydwoma regionami w celu wzmocnienia pokoju i zrównoważonego rozwoju”. Omówiono podczas niego wiele zagadnień, w tym ściślejszą współpracę na forach wielostronnych, pokój i bezpieczeństwo na świecie, handel i inwestycje, przeciwdziałanie zmianie klimatu, sprawiedliwość i bezpieczeństwo. Kraje UE, Ameryki Łacińskiej i Karaibów stanowią razem ponad jedną trzecią członków Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) i są siłą napędową solidnego systemu wielostronnego opartego na zasadach. Na zakończenie szczytu przyjęto [deklarację](#), która została zatwierdzona przez wszystkie kraje UE–CELAC z wyjątkiem jednego. Przywódcy potwierdzili, że zgodnie z zasadami zapisanymi w Karcie ONZ i prawie międzynarodowym podstawą partnerstwa UE–CELAC jest wspólne zobowiązanie na rzecz demokracji, praw człowieka i podstawowych wolności, praworządności, inkluzywnego multilateralizmu i współpracy międzynarodowej. Podczas wydarzenia opublikowano również [Plan działania UE–CELAC na lata 2023–2025](#), a przywódcy postanowili organizować kolejne szczyty co dwa lata. Kolejny szczyt ma się odbyć w Kolumbii w 2025 r. UE i CELAC spotykają się również na szczeblu ministerialnym – ostatnie posiedzenie ministerialne UE–CELAC odbyło się w Buenos Aires w Argentynie w październiku 2022 r.

B. Wymiar parlamentarny

Dla UE i Ameryki Łacińskiej i Karaibów dyplomacja parlamentarna jest podstawowym kanałem dialogu, wymiany pomysłów i najlepszych praktyk. Regularne kontakty między posłami do Parlamentu Europejskiego a posłami z Ameryki Łacińskiej nawiązano w 1974 r. przy okazji pierwszej z 17 organizowanych co dwa lata konferencji międzyparlamentarnych.

W 2006 r. utworzono wspólne Europejsko-Latynoamerykańskie Zgromadzenie Parlamentarne ([EuroLat](#)), które stało się instytucją parlamentarną partnerstwa strategicznego obydwu regionów. Służy ono jako forum do prowadzenia dyskusji, monitorowania i przeglądu wszystkich kwestii związanych z partnerstwem.

EuroLat liczy 150 członków: 75 z Parlamentu Europejskiego i 75 z subregionalnych parlamentów Ameryki Łacińskiej, w tym z Parlamentu Latinoamerykańskiego, Parlamentu Wspólnoty Andyjskiej, Parlamentu Środkowoamerykańskiego, Parlamentu Mercosuru oraz kongresów Chile i Meksyku.

Od 2006 r. EuroLat odbył 15 sesji plenarnych. Ostatnia miała miejsce w [lipcu 2023 r. w Madrycie \(Hiszpania\)](#). Wśród omawianych tematów znalazły się: walka z nawoływaniem do nienawiści, regulacja platform cyfrowych, wyzwania w dziedzinie edukacji i zdrowia związane z COVID-19, dostęp do wody i walka z przestępczością zorganizowaną.

STOSUNKI Z SUBREGIONAMI

A. Wspólnota Andyjska (Boliwia, Kolumbia, Ekwador i Peru)

W grudniu 2003 r. UE i region andyjski podpisały umowę o dialogu politycznym i współpracy (PDCA), która dalej rozszerzyła zakres współpracy obu regionów, ale jeszcze nie weszła w życie. Negocjacje w sprawie układu o stowarzyszeniu rozpoczęły się w czerwcu 2007 r. i doprowadziły do zawarcia [wielostronnego porozumienia handlowego](#) z Peru i Kolumbią w marcu 2010 r. Umowa handlowa – podpisana w czerwcu 2012 r. i ratyfikowana przez Parlament Europejski w grudniu 2012 r. – weszła w życie 1 marca 2013 r. w Peru, a w Kolumbii – 1 sierpnia 2013 r. Umowa przewiduje całkowitą liberalizację handlu wyrobami przemysłowymi i produktami rybołówstwa w ciągu 10 lat (przy czym większość ceł zostanie zniesiona w momencie jej wejścia w życie). Zwiększa także dostęp do rynku dla produktów rolnych. Zakres umowy obejmuje zamówienia publiczne, inwestycje, prawa człowieka oraz normy pracy i standardy ochrony środowiska. Ekwador przystąpił do umowy handlowej 1 stycznia 2017 r. Aby można było w pełni wdrożyć umowę, państwa członkowskie muszą ją ratyfikować.

B. Karaiby

Stosunki UE–Karaiby kształtują różne nakładające się na siebie ramy instytucjonalne, w tym porozumienie zastępujące umowę z Kotonu, które obejmuje 16 państw karaibskich^[1], oraz wspólną strategię partnerstwa UE–Karaiby, która zapewnia ustrukturyzowane ramy szerszego i pogłębionego dialogu i współpracy. Unia jest największym partnerem handlowym Karaibów. Najważniejszym partnerem regionalnym UE, jeśli chodzi o dialog gospodarczy, jest Karaibskie Forum Państw AKP (Cariforum). W jego skład wchodzi członkowie Wspólnoty Karaibskiej oraz Dominikana i Kuba. W 2008 r. państwa te podpisały [umowę o partnerstwie gospodarczym CARIFORUM-UE](#) – kompleksową umowę o wolnym handlu i gospodarce.

Negocjacje w sprawie zawarcia PDCA z Kubą rozpoczęły się w kwietniu 2014 r. i zakończyły się pomyślnie w marcu 2016 r. Umowa jest tymczasowo stosowana od 1 listopada 2017 r. Zacznie ona w pełni obowiązywać, gdy ratyfikują ją wszystkie państwa członkowskie UE. PDCA zawiera trzy główne rozdziały dotyczące dialogu politycznego, współpracy i dialogu na temat polityki sektorowej oraz handlu.

[1]Antigua i Barbuda, Belize, Bahamy, Barbados, Kuba, Dominika, Dominikana, Grenada, Gujana, Haiti, Jamajka, St. Kitts i Nevis, St. Lucia, St. Vincent i Grenadyny, Surinam, Trynidad i Tobago.

C. Ameryka Środkowa (Kostaryka, Salwador, Gwatemala, Honduras, Nikaragua i Panama)

Układ o stowarzyszeniu UE–Ameryka Środkowa, pierwsze tego typu porozumienie między regionami zawarte przez UE, został podpisany w czerwcu 2012 r. i ratyfikowany przez Parlament Europejski w grudniu 2012 r. Składa się on z trzech filarów – dialogu politycznego, współpracy i handlu. Ustanowiono w nim cel, jakim jest rozwijanie uprzywilejowanego partnerstwa politycznego opartego na wartościach, zasadach i wspólnych celach. Układ ma również poprawić sytuację w zakresie praw człowieka, ograniczyć ubóstwo, zwalczać nierówności, zapobiegać konfliktom, a także wspierać dobre rządy, bezpieczeństwo, integrację regionalną i zrównoważony rozwój. W ramach układu o stowarzyszeniu zliberalizowano także handel wyrobami przemysłowymi i produktami rybołówstwa oraz zniesiono większość ceł w handlu produktami rolnymi. Od 2013 r. tymczasowo stosuje się jedynie rozdział dotyczący handlu. Umowa nie weszła jeszcze w pełni w życie, ponieważ nie ratyfikowało jej jedno państwo członkowskie UE. Trwają negocjacje w sprawie powołania Parlamentarnego Komitetu Stowarzyszenia, który będzie monitorować wdrażanie umowy.

D. Mercosur (Argentyna, Brazylia, Paragwaj i Urugwaj)

Negocjacje w sprawie układu o stowarzyszeniu z Mercosurem, obejmującego dialog polityczny, współpracę i wolny handel, rozpoczęto w 1999 r. Po 20 latach negocjacji (z wyjątkiem lat 2004–2010, kiedy je zawieszono) UE i Mercosur osiągnęły w czerwcu 2019 r. porozumienie polityczne w sprawie rozdziału układu o stowarzyszeniu poświęconego handlowi, a w czerwcu 2020 r. – w sprawie ostatnich nierozstrzygniętych kwestii w rozdziałach dotyczących polityki i współpracy. Wniosek UE do partnerów z Mercosuru o uzgodnienie dodatkowych zobowiązań w kwestiach środowiskowych, które mają zostać dołączone do umowy, wstrzymał proces jej przyjęcia. Unia ma jednak nadzieję, że wkrótce zostanie on wznowiony. Jeżeli układ wejdzie w życie, będzie to oznaczało zniesienie ceł na 91 % towarów wywożonych z UE do Mercosuru oraz obniżenie ceł na różne produkty. UE zniesie cła na 92 % towarów przywożonych z Mercosuru, ale utrzyma kontyngenty taryfowe na wrażliwe produkty rolne.

STOSUNKI Z POSZCZEGÓLNYMI KRAJAMI

A. Brazylia

W 2007 r. UE i Brazylia ustanowiły partnerstwo strategiczne. W ramach tego partnerstwa UE i Brazylia nawiązały współpracę i dialog polityczny w ponad 30 obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, takich jak pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe, prawa człowieka, zarządzanie sektorem publicznym, kwestie gospodarcze i finansowe, innowacyjność, polityka społeczna, edukacja, środowisko i integracja regionalna. Partnerstwo strategiczne UE–Brazylia obejmuje również [regularny dialog](#) między brazylijskim Kongresem Narodowym a Parlamentem Europejskim. Wybór Luli da Silvy na prezydenta Brazylii w 2022 r. doprowadził do zdecydowanego ożywienia stosunków UE– Brazylia po objęciu przez niego urzędu w styczniu 2023 r., w tym do serii wizyt wysokiego szczebla z udziałem

obu stron. W 2023 r. Brazylię odwiedziły co najmniej cztery delegacje Parlamentu Europejskiego^[2]. Szczyt UE–Brazylia zaplanowano na 2024 r.

B. Chile

W 2002 r. UE zawarła z Chile układ o stowarzyszeniu. Obejmuje on trzy komponenty: rozdział dotyczący dialogu politycznego, rozdział dotyczący współpracy i utworzenie strefy wolnego handlu towarami i usługami. [Wspólna komisja parlamentarna UE–Chile](#) od 2003 r. monitoruje wdrażanie układu o stowarzyszeniu.

Negocjacje w sprawie modernizacji układu o stowarzyszeniu i zastąpienia go [zaawansowaną umową ramową](#) rozpoczęły się w listopadzie 2017 r. i zakończyły się w grudniu 2022 r. Zmodernizowany układ wzmacnia stosunki handlowe i inwestycyjne między UE a Chile, zawiera zobowiązania dotyczące handlu i zrównoważonego rozwoju oraz ułatwia dostęp do zasobów mineralnych i energii ze źródeł odnawialnych. Umowa obecnie oczekuje na ratyfikację.

C. Meksyk

Meksyk jest jedynym państwem, z którym UE zawarła zarówno układ o stowarzyszeniu, jak i partnerstwo strategiczne. Umowa o partnerstwie gospodarczym oraz koordynacji politycznej i współpracy, znana również jako umowa globalna, weszła w życie w 2000 r. W umowie zinstytucjonalizowano dialog polityczny, poszerzono zakres współpracy, w tym w dziedzinie demokracji i praw człowieka, oraz utworzono strefę wolnego handlu UE–Meksyk. W maju 2016 r. rozpoczęły się negocjacje z Meksykiem mające na celu zmodernizowanie porozumienia globalnego. W kwietniu 2018 r. strony osiągnęły porozumienie co do zasady w sprawie rozdziałów dotyczących handlu, a w kwietniu 2020 r. – w sprawie ostatnich nieuregulowanych kwestii. Umowa obecnie oczekuje na ratyfikację.

Partnerstwo strategiczne ustanowiono w 2009 r. w podwójnym celu – zacieśniania współpracy UE–Meksyk i koordynacji kwestii ogólnościatowych na szczeblu wielostronnym oraz dostarczenia dodatkowego bodźca politycznego stosunkom i inicjatywom dwustronnym. W ramach partnerstwa strategicznego odbyły się trzy szczyty UE–Meksyk – ostatnio w czerwcu 2015 r. UE i Meksyk prowadzą regularny dialog na wysokim szczeblu dotyczący wielu kwestii, w tym praw człowieka, bezpieczeństwa, egzekwowania prawa, gospodarki, środowiska i zmiany klimatu. [Wspólna komisja parlamentarna UE–Meksyk](#) od 2005 r. monitoruje wdrażanie porozumienia globalnego. Wspólna komisja parlamentarna spotyka się zazwyczaj dwa razy w roku i służy za podstawowe forum wymiany poglądów. Jej prace mają zasadnicze znaczenie dla realizacji umowy globalnej.

Clotilde Chantal Claudie SEBAG / Jonas Kraft
10/2023

[2] Delegacja do spraw Stosunków z Federacyjną Republiką Brazylii, Komisja Spraw Zagranicznych, Komisja Handlu Międzynarodowego oraz Komisja Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności.

